КОМПЛЕКСНАЯ РАБОТА ПА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ І ЛІТАРАТУРЫ

Студзень 2024 года

ДАВЕДКА ДЛЯ ЖУРЫ

9 клас

Варыянт 2

Заданне 1.

Прыказка	Фанетычная транскрыпцыя
З дурнем ***счэпішся*** *– дурнем* ***зробішся****.*	[шчэп’ішс’а] [зроб’ішс’а] / [шчэп’іс’:а] [зроб’іс’:а]
Ад хлусні не мруць*, толькі веры болей не даюць.*	[ат_хлус’н’і н’а_мруц’]
Байка ***з камара вырасце*** *на вала.*	[с_камара вырас’ц’э]
Гульня ў маладосці *дае хваробу на старыя косці.*	[гул’н’а ў_маладос’ц’і]
Ад зладзейства ***не разжывешся****.*	[н’э_раж:ыв’эшс’а] / [н’э_раж:ыв’эс’:а]
Раскажаш пра вераб’я*, а перакажуць пра жураўля.*	[раскажаш пра_в’эрабйа]

Заданне 2.

	Значэнне слова	Магчымыя прыклады
1	Карысны для здароўя	***Здаровае харчаванне важнае для арганізма.***
2	Які мае добрае здароўе; процілеглае *хворы*	***здаровае дзіця***
3	Разважлівы, разумны (перан.)	***здаровая крытыка; здаровы розум***
4	Моцнага целаскладу; дужы (разм.)	***мажны, здаровы мужчына***
5	Непашкоджаны, які правільна дзейнічае (пра органы і часткі цела)	***здаровы арганізм; здаровае сэрца***
6	Вялікі, моцны (пра з’явы, прадметы і пад.) (разм.)	***Узяў у рукі здаровы кавалак жалеза.***

За кожны правільны прыклад – 1 бал.

Заданне 3.

азірацца	‘палохаючыся, старацца ўхіліцца ад адказнасці, ад справы’	***азірацца на кусты***
звязваць	‘пазбаўляць магчымасці свабодна дзейнічаць’	***звязваць па руках і нагах***
зраўняць	‘поўнасцю разбурыць, знішчыць дашчэнту’	***зраўняць з зямлёй***
набіваць	‘старацца ўзвысіць сябе ў вачах іншых, паказаць сябе больш значным’	***набіваць сабе цану***
наводзіць	‘няславіць, ачарняць, выстаўляць у непрыглядным святле каго-, што-н.’	***наводзіць цень***
намацваць	‘загадзя разведваць што-н., вызначаць шанцы на поспех’	***намацваць глебу***

За кожны правільна складзены фразеалагізм – 1 бал.

Заданне 4.

Словы, якія не маюць канчатка	**Словы з нулявым канчаткам**	**Словы з матэрыяльна выражаным канчаткам**	**Словы з двума канчаткамі (у тым ліку нулявымі)**
Пазнаёміўшыся	свой-□	шт-о-сьці	сем-□-дзесят-□
Тройчы	джэм-□	в-ас	
Журы		знайшл-а-ся	
Крыўдна		дзевяност-а	
		узмор’[й-э]	

За кожную правільна запоўненую ячэйку – 0,5 бала.

Заданне 5.

Назоўнік	**Прыметнік**	**Назоўнік**	**Прыметнік**
Свіслач	***Свіслацкі***	*Ваўкавыск*	***ваўкавыскі***
Добруш	***Добрушскі***	*Гродна*	***гродзенскі***
Якут	***Якуцкі***	*Залессе*	***залескі***
Свяцк	***Свяцкі***	*узбек*	***узбекскі***
Кіргіз	***Кіргізскі***	*Крывы Рог*	***крыварожскі***
Славак	***Славацкі***	*Доргунь*	***доргунскі***

За кожны правільны адказ – 0,5 бала.

Заданне 6.

Сказ	Тып памылкі (у выпадку яе наяўнасці)	Выпраўлены варыянт (магчымыя варыянты)
А	**Таўталогія**	***Праца мастака адзначана высокай узнагародай.***
Б	**Плеаназм**	***Пераможцы спаборніцтваў атрымалі дыпломы, медалі і сувеніры.***
В	**Таўталогія**	***Кошт адной паездкі ў гарадскіх аўтобусах і тралейбусах павысіцца з 70 да 80 капеек.***
Г	**Плеаназм**	***Прыярытэтам дзяржавы з'яўляецца чалавек і яго дабрабыт.***
Д	**Неразмежаванне паронімаў**	***Намеснік старшыні прывёў некалькі цікавых прыкладаў.***
Е	**Няма памылкі**	***Пры ўзнікненні праблем з таварам прадавец можа звярнуцца да пакупніка з патрабаваннем прад'явіць гарантыйны талон.***

За кожнае правільнае вызначэнне тыпу памылкі – 0,5 бала, за кожнае правільнае выпраўленне памылкі – 0,5 бала. За правільнае вызначэнне адсутнасці памылкі – 1 бал.

Заданне 7.

ПРЫКЛАДНЫ ВАРЫЯНТ ПЕРАКЛАДУ:

Пакуль была восень, Сярожа карміў вераб'ёў хлебам, але, калі надышла *(настала)* зіма, ён стаў даваць ім яшчэ зерне. Таму што *(Бо)* хлеб хутка замярзаў, і вераб'і не паспявалі яго здзяўбці. Сярожа вельмі шкадаваў вераб'ёў, асабліва калі пачыналіся моцныя маразы. Небаракі *(бедачыны, бедакі)* сядзелі ўскудлачаныя, нерухомыя, падабраўшы пад сябе змё*(е)*рзлыя лапкі, і цярпліва чакалі пачастунку. Затое як радаваліся яны Сярожу! Варта было яму падысці да акна, як яны зляталіся з усіх бакоў і спяшаліся хутчэй *(быстрэй)* паснедаць.

За кожную памылку (любога тыпу) ад максімальнай колькасці балаў адымаецца 0,25 бала, але павінна атрымацца не менш за 0 (нуль) балаў.

Заданне 8.

А	**4**	**Б**	**5**	**В**	**6**	**Г**	**7**	**Д**	**3**	**Е**	**1**

За кожную правільна вызначаную пару – 1 бал.

Заданне 9.

Аўтар	Назва твора
Кандрат Крапіва	**«Ганарысты парсюк»**
Васіль Быкаў	**«Незагойная рана»**
Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч	**«Пінская шляхта»**
Вячаслаў Адамчык	**«Салодкія яблыкі»**

За кожнае правільнае вызначэнне назвы твора – 1 бал, за правільнае вызначэнне аўтара – 0,5 бала.

Заданне 10.

Ацэнка за заданне складаецца з двух кампанентаў: пераліку твораў і характарыстыкі аднаго з іх.

Пералік твораў

Колькасць балаў	Рэкамендацыі па ацэнцы
1	*Названы тры творы, у якіх адлюстравана жыццё беларусаў да ХХ стагоддзя, і іх аўтары*
0,5	*Названы два творы, у якіх адлюстравана жыццё беларусаў да ХХ стагоддзя, і іх аўтары* *АБО* *Названы тры творы, у якіх адлюстравана жыццё беларусаў да ХХ стагоддзя, і іх аўтары. Маюцца памылкі пры вызначэнні аўтарства Маюцца памылкі пры вызначэнні аўтарства або недакладнасці ў назвах твораў (напрыклад: “Палеская шляхта”)*
0	*Названы толькі адзін твор, у якім адлюстравана жыццё беларусаў да ХХ стагоддзя, і яго аўтар* *АБО* *Названы творы, у якіх не адлюстравана жыццё беларусаў да ХХ стагоддзя* *АБО* *Адказ адсутнічае*

Характарыстыка твора: за правільнае вызначэнне тэматыкі – 1 бал, праблематыкі – 1 бал, жанру – 1 бал, за называнне герояў – 1 бал, вызначэнне матывацыі для чытання твора замежным чытачом – 1 бал.